

Anne Brontë

Agnes
Greyová

AGNES GREYOVÁ

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2015
Translation © Beáta Mihalkovičová 2015

ISBN 978-80-556-1346-8

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Anne Brontë

AGNES
GREYOVÁ

*Z angličtiny preložila
Beáta Mihalkovičová*

slovar

Fara

Všetky pravdivé príbehy obsahujú ponaučenie, hoci v niektorých z nich sa taký poklad dá nájsť len ťažko, a ak sa aj nájde, je taký nepatrný, že nám jeho zosušené, scvrknuté jadro sotva vynahradí námahu, ktorú sme vynaložili pri rozbíjaní škrupiny. Nedokážem nestranne posúdiť, či to platí aj o mojom nasledujúcom rozprávaní. Občas si myslím, že pre niektorých môže byť užitočné a ostatných pobaví, no svet nech si to rozhodne sám: vďaka vlastnej utajenosti, uplynulým rokom a vymysleným menám sa nemám čoho báť a úprimne predostriem verejnosti to, čo by som neprezradila aj najbližším priateľom.

Môjho otca, duchovného na severe Anglicka, si oprávnene vážili všetci, čo ho poznali. V mladosti pohodlne žil z príjmu, pozostávajúceho z výnosov malej farnosti a skromného vlastného majetku. Moja matka, duchaplná žena a dcéra statkára, sa za neho vydala proti vôli svojej rodiny. Nadarmo jej dohovárali, že ak sa vydá za chudobného farára, bude sa musieť vzdať koča a komornej, a všetkého prepychu a elegancie, ktorú si užívajú bohatí. To však pre ňu znamenalo menej než základné životné potreby. Koč a komorná by sa síce mimoriadne zišli, no našťastie mala nohy, ktoré ju odniesli, a ruky, ktoré jej všetko potrebné vykonali. Nemala prečo opovrhovať pekným domom a rozľahlými pozemkami, no radšej

by žila s Richardom Greyom v chalupe než s hocijakým iným mužom v paláci.

Len čo jej otec zistil, že už nemá po ruke žiadne argumenty, ktoré by ju presvedčili, napokon zalúbencom oznámil, že ak chcú, môžu sa vziať, ale ak to urobia, jeho dcéra stratí akýkoľvek nárok na svoje veno. Očakával, že to schladí ich zápal, no mýlil sa. Môj otec pridobre vedel, že moja matka stojí za oveľa viac, aby si uvedomil, že jej drahocenným venom je ona sama, a ak teda pristane na to, že svojou prítomnosťou ozdobí jeho domáci kozub, celý šťastný by si ju zobral za akýchkoľvek podmienok, zatiaľ čo ona by sa na druhej strane radšej živila vlastnými rukami, než by sa vzdala muža, ktorého ľúbila, ktorého by s najväčšou radosťou urobila šťastným a ktorého už dávno nosila v srdci a duši. Jej veno teda nadulo peňaženku múdrejšej sestry, ktorá sa vydala za bohatého navrátilca z Indie, zatiaľ čo ona sa zahrabala na útulnej dedinskej fare medzi kopcami X. na obrovské prekvapenie a lútosť všetkých, ktorí ju poznali. A predsa som napriek tomu všetkému i napriek oduševnenosti mojej matky a vrtochom môjho otca presvedčená, že by ste mohli pochodiť Anglicko krížom-krážom a nenašli by ste šťastnejší pár, než boli oni dvaja.

Zo šiestich detí sme kritické obdobie raného detstva prežili len moja sestra Mary a ja. Mňa, keďže som bola o päť či šesť rokov mladšia, vždy považovali za *dieťa* a rodinného miláčika, otec, mama i sestra ma svorne rozmaznávali, nie tým pochabým spôsobom, ktorý by zo mňa spravil hašterivé a nezvládnuteľné decko, no nekoenečnou láskavosťou, čím som sa stala príliš bezradnou a závislou, príliš neschopnou zápasíť s vírom života.

Mary a mňa vychovali v čo najprísnejšom odlúčení od sveta. Matka ako mimoriadne schopná, rozhládená a činorodá žena prevzala všetku starostlivosť o naše vzdelávanie na seba, s výnimkou latinčiny, ktorú nás učil otec, takže sme nikdy neprekročili prah školy, a keďže v su-

sedstve sme ani nemali spoločnosť, jediné naše spojenie so svetom predstavovali vznešené večierky pri čaji s významnejšími farmármi a obchodníkmi z blízkeho okolia, ktoré sa tu a tam konali najmä preto, aby nás neobvinili, že sme príliš pyšní na to, aby sme sa stretávali so svojimi susedmi, a každoročné návštevy u otcových rodičov, kde jedinými ľuďmi, ktorých sme kedy videli, bol starý otec, naša dobrá stará mama, naša slobodná teta a dve či tri postaršie dámy a páni. Občas nás matka zabávala historkami a anekdotami zo svojej mladosti, ktoré, aspoň vo *mne*, okrem ohromného pobavenia zakaždým vyvolali hmlistú tajnú túžbu spoznať zo sveta viac.

Domnievala som sa, že matka bola kedysi veľmi šťastná, ale ona nikdy nedala najavo, že by jej bolo za minulosťou smutno. Zato otec, ktorý nebol od prírody ani pokojný, ani veselý, sa často až prehnane zhrýzal pri myšlienke, čo všetko musela jeho drahá manželka kvôli nemu obetovať, a lámal si hlavu nad nekonečnými plánmi na to, ako kvôli nej a nám zveľadí svoj majetok. Dar- mo ho mama presviedčala, že je úplne spokojná, a keby občas čosi odložil pre deti, všetkého by sme mali dostatok aj v súčasnosti, aj v budúcnosti, no šetrenie nebola jeho silná stránka. Nebol by sa síce zadlžil, na to dala matka dobrý pozor, ale keď mal peniaze, musel ich minúť. Páčilo sa mu, keď v dome nič nechýbalo, a rád videl svoju ženu a dcéry pekne oblečené a dobre obslúžené, a okrem toho mal vrozený súcitiť a s radosťou obdaroval chudobných, podľa svojich možností, či skôr, ako by si azda niektorí pomysleli, nad ne.

Napokon mu však istý dobrý priateľ poradil, ako by si mohol naraz zdvojnásobiť majetok a postupne ho potom zväčšovať. Išlo o obchodníka, muža s podnikavým duchom a nepochybným talentom, ktorého v obchode trochu brzdil nedostatok kapitálu, ale šľachetne navrhol otcovi podiel na zisku, ak mu len zverí prostriedky, ktoré si môže odprieť, a domnieval sa, že mu aj môže s is-

totou sľúbiť, že mu každú sumu, ktorú mu vloží do rúk, zvýši o rovnako vysokú. Otec teda rýchlo predal malé dedičstvo po svojom otcovi a všetko, čo zaň utížil, stavil na priateľského obchodníka, a ten bez meškania naložil náklad na loď a schystal sa na cestu.

Otec sa tešil, aj my sme sa tešili našim svetlým vyhlídkam, pretože medzitým sme, ako je aj pravda, zostali odkázaní na náš chabý príjem z farnosti, hoci otec sa tváril, že sa kvôli tomu nemusíme nevyhnutne obmedzovať, takže s otvoreným účtom u pána Jacksona, druhým u Smitha a tretím u Hobsona sme sa mali dokonca lepšie než predtým. Matka síce vyhlasovala, že sa radšej máme držať na uzde, keďže vôbec nie je isté, že naozaj zbohatneme, a otec by mal hospodárenie zveriť jej, lebo sám si nerád niečo odrieka, no on si opäť nedal povedať.

Strávili sme s Mary veľmi šťastné chvíle, keď sme sedávali s ručnou prácou pri kozube alebo sa túlili po slatinách, či sa len tak ponevierali pod slziacou brezou (jediným mohutným stromom v našej záhrade) a rozprávali sa medzi sebou i s rodičmi o našej bezstarostnej budúcnosti, čo všetko urobíme, uvidíme, budeme mať, hoci sme na našu žiarivú nadstavbu nemali o nič pevnejší základ než peniaze, ktoré nám má priniesť úspešná špekulácia vzácného obchodníka. Otec bol na tom takmer rovnako biedne ako my, iba sa tváril, že to neberie až tak vážne, a snažil sa svoje svetlé nádeje a veselé očakávania vyjadriť žartmi a vtipnými poznámkami, ktoré sa mi vždy videli neobyčajne duchaplné a milé. Matka sa smiala od radosti, že ho vidí takého šťastného a optimistického, no aj tak sa tajne bála, že do celej záležitosti vložil až priveľký kus srdca, a raz, keď vychádzala z izby, som počula, ako si vzdychla:

„Pánboh daj, aby sa nesklamal! Nevieam, ako by to uniesol.“

Sklamal sa, a to veru trpkó. Privalilo sa to na nás ako blesk z jasného neba: loď, ktorá niesla našu budúcnosť,

totiž stroskotala a s celým nákladom, niekoľkými členmi posádky a nešťastným obchodníkom sa potopila na dno mora. Bolo mi otca ľúto, bolo mi ľúto, že sa naše vzdušné zámky zrútili, ale keďže som bola mladá a prispôsobivá, čoskoro som sa z toho šoku spamätala.

Bohatstvo je síce príťažlivé, ale pre také neskúsené dievča, akým som bola ja, ani chudoba nepredstavuje nič hrôzostrašné. Pravdupovediac, na tom, že sme sa dostali do ťažkostí a museli sme sa spoliehať na vlastné sily, bolo čosi radostné. Želala som si iba, aby to aj ocko, mama a Mary brali rovnako ako ja a aby sme sa namiesto nariekania nad starými pohromami veselo pustili do práce na odstránení škôd, veď čím väčšie ťažkosti, čím hlbší úpadok nás postihol, tým s veselšou náladou by sme mali čeliť tomu druhému a tým energetickejšie sa snažiť odstrániť tie prvé.

Mary nenariekala, no neustále premýšľala o našom nešťastí a upadala do takej hlbokkej depresie, z akej som ju ani s najväčším úsilím nedokázala vytiahnuť. Asi som ju mohla presvedčiť, aby na vec hľadela z lepšieho uhla, ako ja, no tak som sa bála, že ma bude považovať za ľahkomyselné decko či necitlivú hlupaňu, až som si starostlivo nechala svoje svetlé myšlienky pre seba s vedomím, že ich aj tak neocení.

Matke záležalo len na tom, aby utešila otca a všetkými dostupnými prostriedkami splatila naše dlhy a znížila naše výdavky, no otca tá katastrofa úplne zdrvila, zasiahla mu zdravie, silu i ducha a už sa z nej nikdy úplne nespamätal. Darmo sa ho matka snažila rozptýliť tým, že sa dovoľavala jeho nábožnosti, jeho odvahy, jeho lásky k nej a nám. Práve tento cit ho najväčšmi mučil: práve kvôli nám sa snažil zvýšiť svoj majetok, v našom záujme sa oddal tým žiarivým nádejam, čo mu priniesli súčasné horké utrpenie. Trápil sa výčitkami svedomia, že neposlúchol matkinu radu, ktorá by ho aspoň ušetrila dodatočného bremena dlžôb, márne si vyčítal, že ju odviedol

z jej dôstojného postavenia, pohodlia a prepychu, aby sa s ním borila v nedostatku a chudobe. Trýznilo ho, keď videl, ako sa skvelá a mimoriadne nadaná žena, kedysi taká obdivovaná a obletovaná, musela premeniť na čínorodú gazdinú s rukami a hlavou plnou domácich prác a hospodárenia. Už len tú ochotu, s akou vykonávala svoje povinnosti, ten pokoj, s akým ten zvrat znášala, a tú láskavosť, aká jej bránila, aby jemu pripisovala čo len najmenšiu vinu na tom všetkom, premenil jeho vynaliezavý vnútorný trýzniteľ na ešte ostrejšiu bolesť. A tak duša nahlodávala telo a narušila mu nervový systém, a ten zase spätne útočil na dušu, až kým mu akciou a reakciou vážne podlomili zdravie. A nik z nás ho nedokázal presvedčiť, že naša situácia nie je ani spolovice taká skľučujúca a beznádejná, ako mu maľovala chorá predstavivosť.

Predali sme užitočný faeton* a s ním statného, dobre živeného poníka, nášho dávneho obľúbenca, ktorého sme pôvodne chceli nechať dožiť v pokoji a nikdy nepustiť z rúk, prenajali sme vozovničku a stajňu a prepustili sluhu a tú usilovnejšiu (a preto aj lepšie platenú) z dvoch našich slúžok. Šaty sme prevracali, plátali a štopkali až dotedy, kým ich stav neprekročil hranice slušnosti, stravu sme vždy mávali skromnú, no tentoraz sme na nej šetrili až neslýchane, s výnimkou otcových obľúbených jedál. Uhlie a sviečky sme bolestivo obmedzili, namiesto dvoch sviečok horela len jedna, a tá do poslednej štipky vosku, a s uhlím sme starostlivo hospodárili na neustále poloprázdnej mriežke, najmä ak sa otec vybral za svojimi farskými povinnosťami a nebol doma, alebo ho nejaká choroba uväznila v izbe, vtedy sme sedávali s nohami vyloženými na prednej mriežke, z času na čas zhrňali dohasínajúce uhlíky dokopy, tu a tam prisypali pozmetaný prach a úlomky uhlia, len aby sme udržali oheň. Pokiaľ ide o naše koberce, časom sa vydrali až na holé vlákna,

---

* Lhký štvorkolesový otvorený koč, ťahaný poníkom.

obšivali a štopkali sme ich oveľa väčšími než naše šaty. Aby sme ušetrili na záhradníkovi, ja a Mary sme sa podujali, že udržíme záhradu v náležitom stave, a všetky kuchárske a domáce práce, ktoré nevládala vykonať naša jediná slúžka, robila matka so sestrou s mojou občasnou pomocou, ale iba skromnou, pretože hoci ja sama som sa už považovala za ženu, v ich očiach som stále bola len dieťa. A keďže moju matku, ako väčšinu čínorodých, organizačne podkutých žien, osud neobdaril priveľmi aktívnymi dcérami, práve preto, že bola sama taká šikovná a usilovná, nikdy sa nepokúšala nechať sa v povinnostiach zastúpiť, naopak, ochotne konala a premýšľala namiesto ostatných, a nech bola po ruke akákoľvek práca, domnievala sa, že ju nikto nedokáže urobiť tak dobre ako ona. Zakaždým, keď som sa ponúkla, že jej pomôžem, dostala som rovnakú odpoveď: „Nie, zlatko, nemôžeš, s týmto mi pomôcť nevieš. Choď pomôcť sestre alebo ju vezmi na prechádzku, povedz jej, že nesmie toľko vyseďávať v dome, už pomaly vyzerá vychudnutá a smutná.“

„Mary, mama vraví, že ti mám pomôcť alebo ťa zobrať na prechádzku. Vraj už pomaly vyzeráš vychudnutá a smutná, keď stále vysedávaš doma.“

„Ty mi pomôcť nemôžeš, Agnes, a ja s *tebou* nemôžem ísť, mám priveľa roboty.“

„No tak mi dovoľ, aby som ti pomohla.“

„Naozaj nemôžeš, dieťa. Choď si zacvičiť na klavíri alebo sa zahraj s mačiatkom.“

Stále sme mali plno šitia, ale mňa nenaučili vystrihnúť ani len jednoduché šaty a okrem základného lemovania a stehovania som toho naozaj veľa urobiť nevedela ani v tomto, pretože obe tvrdili, že je pre ne oveľa ľahšie, ak to urobia samy, ako by mi to mali pripravovať, a navyše oveľa radšej ma videli vzdelávať sa a zabávať. Ešte som mala dosť času posediačky sa zohýnať nad ručnou prácou ako veľavážená matróna, kým moja obľúbená mačička dorastie na statnú starú mačku. A hoci som za týchto

okolností nebola o nič užitočnejšia než to mača, moje zaháľanie predsa len malo aké-také zdôvodnenie.

Vo všetkom tom trápení som iba jediný raz začula matku žalovať sa na nedostatok peňazí. Leto bolo v plnom prúde a ona nám s Mary povedala:

„Bolo by veľmi dobré, keby náš ocko strávil pár týždňov v kúpeľoch. Som si istá, že by mu morský vzduch a zmena prostredia nesmierne prospeli. Ale, vidíte, peňazí niet,“ vzdychla si.

Obe sme si to z celého srdca želali tiež a horko sme zabedákali.

„Dobre, dobre! Nemá význam žalovať sa. Možno by sa nakoniec v tej veci dalo niečo urobiť. Mary, ty krásne kreslíš. Čo povieš na to, že namaľuješ viac obrázkov, najlepšie, ako vieš, dáme ich zarámovat' s tými akvarelni, čo si už urobila, a pokúsime sa ich ponúknuť nejakému obchodníkovi, ktorý má dosť citu, aby rozoznal ich prednosti?“

„Veľmi by ma to potešilo, mama, ak si myslíte, že sa dajú predať, a že to stojí za námahu.“

„Rozhodne to stojí za námahu, zlatko, ty vyrobíš obrázky a ja nájdem predajcu.“

„Aj ja by som chcela niečo urobiť,“ ozvala som sa.

„Ty, Agnes? Nuž, ktovie? Aj ty kreslíš veľmi pekne. Ak si nájdeš nejaký jednoduchý námet, podľa mňa dokážeš namaľovať obrázok, ktorý by sme vystavili s hrdosťou.“

„Ale ja mám v pláne aj niečo iné, mama, a už dlho... iba sa to bojím povedať.“

„Aleba! Prosím ťa, povedz nám, o čo ide.“

„Chcela by som byť guvernankou.“

Matka prekvapene vykrikla a zasmiala sa. Sestra spustila ruky s ručnou prácou a ohromene zvolala:

„Ty a guvernanka, Agnes! O čom to sníváš?“

„No, ja na tom nič až *také* nezvyčajné nevidím. Netvárim sa, že by som vedela učiť veľké dievčatá, ale tie malé rozhodne učiť viem... a aj by sa mi to *tak* páčilo... deti mám veľmi rada. Dovoľte mi to, mama!“

„Ale, zlatko, ešte si sa nenaučila starať sama o *seba*, a malé deti vyžadujú oveľa viac rozhodnosti a skúseností než tie veľké.“

„Ale mama, už budem mať osemnásť a úplne sa viem postarať o seba i o iných. Nemôžete vedieť, koľko mám v sebe múdrosti a rozvážnosti, lebo som ich nikdy nemusela prejavovať.“

„Len si predstav,“ zamiešala sa Mary, „čo budeš robiť v dome plnom cudzích ľudí, keď tam nebudeš mať mamu či mňa, aby sme sa ťa zastali... a budeš tam mať okrem seba ešte krídla detí, o ktoré sa budeš musieť starať, a nebude ti mať kto poradiť! Nebudeš vedieť dokonca ani to, čo im máš obliecť.“

„Len preto, že zakaždým urobím, čo mi povieš, si myslíš, že nemám vlastný názor. No len ma vyskúšaj, to je jediné, o čo ťa žiadam, a potom uvidíš, čo všetko viem.“

V tej chvíli vošiel otec a povedali sme mu, o čom sme hovorili.

„Čože? Moja malá Agnes guvernankou?!“ zvolal a napriek svojej depresívnej nálade sa na tej myšlienke zasmial.

„Áno, ocko, ani *ty* ma neodhováraajte. Veľmi by sa mi to páčilo a som si istá, že by som sa držala vynikajúco.“

„Ale, miláčik, nemôžeme ťa pustiť,“ a v očiach sa mu zaleskli slzy. „Nie, nie! Hoci sme takí ubiedení, nemôžeme ťa pustiť!“

„Ach, nie!“ povedala matka. „Taký krok vôbec nie je potrebný, je to len jej rozmar. Takže máš držať jazyk za zubami, neposlušnica, lebo hoci *ty* by si nás rada opustila, veľmi dobre vieš, že my sa s *tebou* rozlúčiť nedokážeme.“

Na ten deň a veľa nasledujúcich ma umlčali, no aj tak som na svoj drahocenný plán celkom nerezignovala. Mary si zadovážila maliarske potreby a usilovne sa pustila do práce. A ja tiež, no zatiaľ čo som kreslila, premýšľala som o iných veciach.

Aké by bolo nádherné byť guvernankou! Odísť do sveta, začať nový život, konať sama za seba, predviesť nevyužívaný talent, vyskúšať potlačené schopnosti, zarábať si na vlastné živobytie a trochu uľahčiť a pomôcť otcovi, matke a sestre, okrem toho, že ma nebudú musieť krmiť a šatiť, ukázať ockovi, čo jeho malá Agnes dokáže, presvedčiť mamu a Mary, že nie som také beznádejné a bezduché stvorenie, za aké ma považujú. A navyše, aké by bolo milé, keby mi zverili starostlivosť a vzdelávanie detí! Nech si ostatní vradi, čo chceli, ja som cítila, že som na takú úlohu povolaná: zreteľné spomienky na myšlienky a pocity môjho raného detstva ma mohli viesť oveľa lepšie než inštrukcie toho najzrelejšieho radcu. Celkom by stačilo, aby som sa od svojej žiačky vrátila k sebe v jej veku, a okamžite by som vedela, ako si získať jej dôveru a lásku, ako v zblúdilcovi prebudiť lútosť, ako povzbudiť ustráchaného a utešiť zarmúteného, ako mu ukázať, že prednosti sa dajú uplatniť, že po vzdelaní sa dá túžiť a že náboženstvo je krásne a dá sa pochopiť.

„Nádherná úloha!
Naučiť mladú myšlienku strieľať!“*

Pestovať krehké rastlinky a sledovať, ako sa ich púčiky deň po dni rozvíjajú! Pod vplyvom toľkého pokušenia som sa pevne rozhodla, že vytrvám, hoci mi obavy, že roztrpčím matku a zarmútím otca, ešte niekoľko ďalších dní bránili, aby som sa k tej téme vrátila. Napokon som to medzi štyrmi očami znovu nadškrtila matke a s istými ťažkosťami ju presvedčila, aby mi slúbila, že sa mi pokúsi pomôcť. Potom, aj keď nechotne, pristal aj otec, a hoci Mary aj naďalej nesúhlasne vzdychala, moja drahá, láska-vá matka mi začala hľadať miesto. Napísala otcovým známym a prezrela inzeráty v novinách, s vlastnými príbuz-

---

* James Thomson: The Seasons (Ročné obdobia), 1730.

nými už dávno prerušila všetky styky, od svadby si s nimi vymenila len zopár formálnych listov a na nich by sa v takomto prípade rozhodne nikdy neobrátila. No moji rodičia žili v ústraní už tak dlho a tak uzavreto, že prešli celé týždne, kým sa mi naskytna vhodná príležitosť. Napokon mi na moju nevýslovnú radosť zverili mladú rodinku istej pani Bloomfieldovej, ktorú moja dobrá, poriadna teta Greyová poznala v mladosti a potvrdila, že ide o vyberanú ženu. Jej manžel bol obchodníkom vo výslužbe, predtým si zarobil slušný majetok, ale nedal sa prehovoriť, aby na výchovu svojich detí zaplatil viac než dvadsaťpäť libier. Ja som to však radšej prijala, než odmietla, hoci to druhé by moji rodičia považovali za lepšie riešenie.

Na prípravu som však potrebovala ešte zopár týždňov. A tie sa mi zdali také dlhé, také nudné! A predsa boli vcelku šťastné, naplnené veselými nádejami a horlivým očakávaním. S toľkou radosťou som pomáhala pri šití mojich nových šiat a potom pri balení kufrov! Ale miešali sa mi do nich aj horké pocity, a len čo bolo všetko hotové a nazaj sa priblížilo ráno môjho odchodu a nastala posledná noc doma, na srdce mi sadol náhly smútok. Moji drahí blízki sa tvárili tak skormútené a hovorili so mnou tak láskavo, až som takmer neudržala slzy na krajičku. No snažila som sa tváriť veselo. Naposledy som sa vybrala s Mary na prechádzku po slatinách, naposledy som sa prešla po záhrade a okolo domu, spolu s ňou som posledný raz nakrmila naše holuby, krásne stvorenia, ktoré sme naučili zobať nám z ruky. Nasadali mi do lona a ja som ich na rozlúčku všetky pohladila po hodvábných chrbátičkoch. Nežne som pobožkala svojich osobitných obľúbenčov, snehobiely párík, naposledy som si zahrála na našom starom rodinnom piáne a zaspievala ockovi, nie celkom poslednú pieseň, ako som dúfala, ale poslednú na veľmi dlhý čas, a možnože keď budem hrať nabudúce, už ma budú ovládať celkom iné city, azda sa aj zmenia okolnosti a tento dom už nikdy nebude mojím trvalým domovom.

Moje drahé mačiatko sa tiež istotne zmení, veď už vyrastalo na peknú mačku, a kým sa vrátim, hoci aj na krátku vianočnú návštevu, pravdepodobne zabudne na svoju kamarátku i na svoje veselé šibalstvá. Naposledy som sa s ňou ponaháňala a potom, keď sa mi v lone uložila a zadriemala, pohladila som ju po ligotavom kožuchu a zostalo mi tak smutno, že som to takmer nedokázala skryť. V noci sme sa s Mary utiahli do našej tichej izbičky, kde už po mne zostali len vyčistené zásuvky a prázdne police na knihy a kde odvtedy mala spávať už len sama, v bezútešnej samote, ako povedala. Srdce mi stislo ešte väčšmi: mala som pocit, že som sebecká a robím chybu, keď ju tvrdohlavo chcem opustiť. Klakla som si k posteli a pomodlila sa za ňu i za svojich rodičov oveľa vrúcnejšie než kedykoľvek predtým. Tvár som si ponorila do dlaní, aby som zakryla dojatie, a okamžite ich zmáčala slzami. Vstala som a všimla som si, že aj ona plakala, no ani jedna z nás nič nepovedala, mlčky sme sa uložili na odpočinok a pritisli sa k sebe bližšie, pretože sme vedeli, že sa tak skoro rozlúčime.

Ráno mi však prinieslo novú nádej a oduševnenie. Mala som odísť zavčasu, aby sa voz, ktorý ma viezol (gig,* prenajatý od pána Smitha, dedinského obchodníka s textilom, drobným tovarom a čajom), stihol vrátiť ešte v ten istý deň. Vstala som, umyla sa, obliekla, narýchlo zhltnula raňajky, vrúcne objala otca, matku a sestru, pobožkala mačku, na veľké pohoršenie Sally, slúžky, jej potriasla rukou, vyšplhala sa do gigu, spustila si závoj cez tvár a až potom, a veru dovtedy nie, ma zalial príval slz.

Gig vyrazil, otočila som sa, moja drahá matka a sestra ešte vždy stáli vo dverách, hľadeli za mnou a mávali na rozlúčku. Odmávala som im a zo srdca prosila Boha, aby ich opatroval. Zostúpili sme z kopca a viac som ich nevidela.

---

* Lahký dvojkolesový kočiar.

„Na vás je chladné ráno, slečna Agnes,“ podotkol pán Smith, „a tmavé, ale hádam sa tam dostaneme, kým sa spustí prisilný dážď.“

„Áno, dúfam, že áno,“ odvetila som čo najpokojnejšie.

„Ale nám v noci nalialo!“

„Áno.“

„Ale hádam ho ten studený vietor odfúkne.“

„Možno áno.“

A tu sa náš rozhovor skončil. Prešli sme údolím a začali sa štverať na protiľahlý kopec. Ako sme pomaly napredovali, znovu som sa otočila za seba: ležala tam dedina a za ňou stará sivá fara, osvetlená šikmými slnečnými lúčmi. Neboli síce výdatné, no na dedinu a okolité kopce dopadal ponurý tieň, takže pre mňa tá putujúca slnečná žiara vyzerala ako dobré znamenie nad mojím domovom. So zopätými rukami som pre jeho obyvateľov úzkostlivo prosila o požehnanie a potom som sa náhlivo odvrátila, lebo som zazrela, že lúče sa odkláňajú. Z opatrnosti som sa už neobzrela, aby som náhodou nevidela, že sa rovnako ako okolitá krajina ponára do tmavého tieňa.

Prvé lekcie z umenia učiť

Ako sme sa viezli ďalej, opäť sa mi vrátila dobrá nálada a s radosťou som začala premýšľať o novom živote, do ktorého som vstupovala, ale hoci september ešte nepokročil ďaleko za polovicu, obrovské mračná a silný severovýchodný vietor spojili svoje sily a premenili deň na studený a pochmúrny a cesta sa mi videla pridlhá, keďže, ako poznamenal Smith, cesty boli „veľmi ťažké“,* a bezpochyby aj jeho kôň vyzeral príťažký: hore kopcom sa takmer plazil, dole kopcom ledva prepletal nohami a ráčil sa otriast' do poklusu len na celkom rovnej či mierne sa zvažujúcej ceste, čo sa v tom hrbolatom kraji stávalo zriedka. Schyľovalo sa teda už k jednej hodine, keď sme dorazili na miesto určenia. A predsa, keď sme nakoniec vošli do krásnej železnej brány a prechádzali po hladkej, dobre uvalcovanej cestičke so zeleným trávnikom s vysádzanými mladými stromčekmi po bokoch a priblížili sa k novej, no mohutnej budove panského domu Wellwood, dvíhajúcej sa nad rýchloraštúcim topoľovým hájom, stislo mi srdce a želala som si, aby ležal o míľu či dve ďalej, pretože som bola po prvý raz v živote odkázaná sama na seba, už nebolo kam cúvnuť, musím vojsť do toho domu a predstaviť sa celkom cudzím ľuďom, jeho obyvateľom. Ale ako som to mala uro-

---

* Blatisté.

bit? Pravda, mala som takmer devätnásť, no vďaka môjmu utiahnutému spôsobu života a neustálej starostlivosti matky a sestry som dobre vedela, že niektoré pätnásťročné, či azda ešte mladšie dievčatá vystupujú oveľa zrelšie a uvoľnenejšie a sebavedomejšie než ja. No ak je pani Bloomfieldová láskavá žena s materinským cítením, nakoniec sa mi to môže podariť veľmi dobre. S deťmi, pravdaže, by som sa mala spriatelíť čo najskôr, a s pánom Bloomfieldom, ako som dúfala, nebudem mať veľa do činenia.

„Pokož, zachovaj pokoj, nech sa deje hocičo,“ vravela som si v duchu a toto rozhodnutie som v skutočnosti aj dodržala tak dôkladne, a tak sústredene som držala nervy na uzde a potláčala vzdorovité záchvevy svojho srdca, že keď ma vpustili dnu a doviedli k pani Bloomfieldovej, takmer som jej zabudla odpovedať na láskavé privítanie. Až neskôr som si uvedomila, že to málo, čo som povedala, znelo alebo polomŕtvo, alebo ospalo. Ba aj tá dáma vystupovala akosi odmerane, ako som zistila až potom, čo som mala čas nad tým popremýšľať. Išlo o vysokú, striedmu a dôstojnú ženu s čiernymi vlasmi, chladnými sivými očami a mimoriadne bledou pleťou.

Do mojej izby ma však uviedla zdvorilo, ako sa patrí, nechala ma, aby som si vybalila, a potom som mala zísť dole na ľahké občerstvenie. Trochu som sa zhrozila, keď som sa zbadala v zrkadle: od studeného vetra mi napuchli a sčerveneli ruky, rozpustil a zamotal mi vlasy a sfarbil mi tvár takmer do fialova. Okrem toho som mala hrozne dokrčený golier, šaty samé blato, nohy obuté v pevných nových čižmách, a keďže mi ešte nevyniesli kufre, nemohla som to nijako napraviť. Uhladila som si teda vlasy, ako sa mi len podarilo, poriadne si povytáhovala zanovitý golier a filozofujúc sťažka zišla po dvoch poschodiach a s istými problémami našla miestnosť, v ktorej ma čakala pani Bloomfieldová.

Zaviedla ma do jedálne, kde na stole ležal rodinný obed. Položili predo mňa hovädzí steak a skoro studené

zemiaky, a zatiaľ čo som jedla, pani domu sedela oproti mne, pozorovala ma (aspoň sa mi tak zdalo) a pokúsila sa nadviazať akú-takú konverzáciu, ktorá pozostávala najmä zo sledu bežných, mimoriadne strohých a formálnych poznámok: ale to mohla byť aj moja chyba, pretože som sa s ňou naozaj *nemohla* rozprávať. Všetku pozornosť som totiž musela sústrediť na svoj obed, nie preto, že by som umierala od hladu, ale kvôli úzkosti z toho, že to mäso je príliš tvrdé a ruky mi počas piatich hodín, čo boli vystavené surovému vetru, úplne skrehli. Radšej by som zjedla iba zemiaky a mäso nechala tak, ale naložili mi ho taký veľký kus, že by to bolo neslušné. Napokon som po mnohých pokusoch pokrájať ho nožom alebo potrhať vidličkou či ho oboma rozdeliť vo dvoje pri plnom vedomí, že tá hrozná dáma celý môj výkon sleduje, zúfalo schmatla nôž i vidličku pevne do dlaní ako dvojročné dieťa a z celej sily sa pustila do delenia mäsa. Vyžadovalo si to však ospravedlnenie. Pokúsila som sa o chabý úsmev a povedala som:

„Od zimy mám také skrehnuté ruky, že takmer neudržím nôž a vidličku.“

„Tuším to už máte studené,“ odvetila tak chladne a neuveriteľne vážne, že mi to ani nemohlo dodať viac seba-vedomia.

Len čo sa tá ceremónia skončila, opäť ma odviedla do obývačky, kde zazvonila a poslala po deti.

„Asi zistíte, že s vedomosťami ďaleko nepokročili,“ povedala, „pretože mám veľmi málo času, aby som sa venovala ich vzdelávaniu, a až doteraz sa nám zdalo, že sú ešte malé, aby sme im zadovážili guvernanku, no myslím si, že sú to šikovné deti, a veľmi radi sa učia, najmä chlapček. Podľa mňa je to priam výkvet, šlachetný chlapec s veľkou dušou, taký, ktorého treba viesť, nie poháňať, a pozoruhodné na ňom je to, že vždy vraví pravdu. Zdá sa, že neznáša klamstvo.“ To bola pre mňa dobrá správa. „Jeho sestra, Mary Ann, bude potrebovať dozor,“

pokračovala, „ale aj ona je vcelku veľmi dobré dievča, hoci by som si želala, aby sme ju udržali mimo detskej izby čo najdlhšie, pretože už má šesť rokov a mohla by sa od opatrovateliek naučiť ich zlozvyky. Prikázala som, aby jej postieľku preniesli do vašej izby, a ak budete taká láskavá, dozrite na to, ako sa umýva a oblieka, a postarajte sa jej o šaty, od slúžok už nič viac nepotrebuje.“

Odpovedala som, že to ochotne urobím, a v tej chvíli do izby vošli moji žiaci s dvoma mladšími sestrami. Pán Tom Bloomfield bol odrastený sedemročný chlapec s trochu šlachovitou postavou, ľanovožltými vlasmi, modrými očami, drobným vyhrnutým nosom a bledou pleťou. Aj Mary Ann už dosť vyrástla, bola trochu tmavšia, ako jej matka, ale mala okrúhlu a plnú tváričku a červené líca. Pani Bloomfieldová mi prezradila, že jej mladšia dcéra, Fanny, veľmi pekné dievča, je mimoriadne jemné dieťa a potrebuje trochu povzbudenia, zatiaľ sa ešte nič neučila, ale o pár dní bude mať štyri roky a už sa bude môcť učiť abecedu a tráviť čas v triede. Zostávala ešte Harriet, trochu veľké, tučné, veselé a hravé dvojročné stvorenie, ktoré som si obľúbila väčšmi než ostatné deti, ale s ňou som ešte nemala nič do činenia.

Porozprávala som sa so svojimi žiakmi čo najlepšie a pokúsila som sa tváriť milo, ale obávam sa, že sa mi to ani zďaleka nepodarilo, pretože prítomnosť ich matky mi nedovoľovala väčšmi sa uvoľniť. Deti však ani zďaleka nepôsobili hanblivo. Vyzerali ako smelé, živé bytosti a ja som dúfala, že sa s nimi čoskoro spriatelím, najmä s chlapcom, o ktorom som od matky počula tolko chvály. Mary Ann sa trochu afektovane uškŕňala a dychtila po pozornosti, čo ma zamrzelo. Jej brat sa však dožadoval, aby som venovala všetku pozornosť jemu: neohrozene sa postavil priamo medzi mňa a kozub s rukami za chrbtom, rozhovoril sa ako nejaký rečník a z času na čas sa sám prerušil a ostro vyhrešil sestry za to, že ho prekrikujú.